

Ρόλαν Μπαρτ (Roland Barthes)

Μυθολογία - Μάθημα

" Τό μπιφτέκι "

Τό μπιφτέκι αποτελεί μέρος της ίδιας αιματοδρομής μυθολογίας όπως τό κρασί. Πρόκειται για την καρδιά του κρέατος σε καθαρή κατάσταση και όποιος τό τρώει αποκτά τή δύναμη του ταύρου. Είναι φανερό ότι τό γόητρο του μπιφτεκιού όφείλεται στη σχεδόν όμότητά του : τό αίμα είναι σ' αυτό όρατό, φυσικό, πυκνό, πηχτό και συνάμα μπορεί νά κομματιάζεται· φανταστείτε τήν άρχαία άμδροσία μέ τή μορφή αυτής της βαρειάς ύλης πού λιανίζεται κάτω από τά δόντια, έτσι πού νά σάς κάνει νά νιώθετε ταυτόχρονα τήν άρχική δύναμή της και τήν πλαστικότητά της νά διαχέονται μέσα στο ίδιο τό αίμα του άνθρώπου. Τό χρώμα του αίματος είναι ό λόγος ύπαρξης του μπιφτεκιού : οι βαθμοί του ψησίματος του δέν έκφράζονται σε θερμοιδομονάδες, αλλά σε εικόνες αίματος· τό μπιφτέκι είναι *αίματηρό (σαινιάν)* (όπότε θυμίζει τον κρουνό άρτηριακού αίματος από τό σφαγμένο ζώο) ή *μελανό* (όπότε έχουμε τό παχύ, πληθωρικό φλεβικό αίμα πού φέρνει στον νού τό δυσσινί, ύπερθετική κατάσταση του κόκκινου). Τό ψήσιμο, άκόμα και σε χαμηλή φωτιά, δέν μπορεί νά έκφραστεί άνοιχτά· σ' αυτή τήν παρά φύση κατάσταση, χρειάζεται ένας εύφημισμός : λέμε πώς τό μπιφτέκι είναι *όσο πρέπει*, πράγμα πού στην ουσία δηλώνει περισσότερο ένα όριο παρά τήν έντέλεια.

Τό νά τρώει κανείς μπιφτέκι αποτελεί έπομένως ταυτόχρονα μιά φυσική και μιά ήθική ενέργεια. "Όλες οι ιδιοσυγκρασίες ύποτίθεται πώς βρίσκουν έδώ τρόπο νά βολευτούν, οι αιματώδεις χάρη στην όμοιότητα, οι νευρικοί και λυμφατικοί χάρη στη συμπλήρωση. Καί, όπως τό κρασί γίνεται για πολλούς διανοούμενους μιά ουσία-μέντιουμ πού τους

όδηγεί προς την αρχέγονη δύναμη της φύσης, έτσι και τό μπιφτέκι είναι γι' αυτούς μία λυτρωτική τροφή, χάρη στην οποία πεζοποιούν την έγκεφαλικότητά τους και, με τό αίμα και τό μαλακό ψαχνό, ξεορκίζουν τή στείρα στέγνα πού συνέχεται τούς καταλογίζουν. Ἡ μόδα τού τατάρικου *στέικ*, λογουχάρη, είναι ένα έγχείρημα έξορκισμού ενάντια στή ρομαντική σύνδεση τής αισθαντικότητας και τής άσθενικότητας : υπάρχουν σέ τούτο τό μαγείρεμα όλες οί βλαστητικές καταστάσεις τής ύλης : ό αίματόχρωμος πολτός και τό δλενωάδες τού αυγού, δλάκερη μία συμφωνία από ουσίες έντονες και μαλακές, ένα είδος χαρακτηριστικής έπιτομής τών εικόνων τής φάσης πού προηγείται από τή γέννα.

Όπως και τό κρασί, τό μπιφτέκι είναι στή Γαλλία βασικό στοιχείο, έθνικοποιημένο άκόμα περισσότερο άπ' ότι κοινωνικοποιημένο· φιγουράρει σ' όλα τά σκηνικά τής διατροφικής ζωής : ή μερίδα γαρνιρισμένη με κίτρινο τού αυγού, φτενή σάν μεζασόλα, στά λαϊκά έστιατόρια· χοντρή, ζουμερή, στίς είδικευμένες ταβέρνες· κυδική, με τήν καρδιά μουσκεμένη κάτω από μία λεπτή καρβουνιασμένη κρούστα, στά έστιατόρια πολυτελείας. Τό μπιφτέκι συμμετέχει σ' όλους τούς ρυθμούς, στό άπολαυστικό γεύμα τού άστου και στό μποέμικο κολατσιό τού έργένη. Είναι ή σβέλτη και συνάμα πυκνή τροφή. Πραγματοποιεί τήν καλύτερη δυνατή σχέση ανάμεσα στήν οικονομία και στήν άποτελεσματικότητα, ανάμεσα στή μυθολογία και στήν πλαστικότητα τής κατανάλωσής της.

Έπιπλέον είναι ένα γαλλικό άγαθό (περιορισμένο, είναι αλήθεια, σήμερα από τήν εισβολή τών άμερικάνικων *στέικς*). Όπως και γιά τό κρασί, δέν υπάρχει διατροφικός καταναγκασμός πού νά μήν κάνει τόν Γάλλο νά όνειρεύεται τό μπιφτέκι. Μόλις βρεθεί στό έξωτερικό, τό λιγουρεύεται νοσταλγικά. Έκεί τό μπιφτέκι στολίζεται με μία πρόσθετη άρετή, τήν κομπόττητα, γιατί μέσα στό φαινομενικό μέρδεμα τών ξενικών μαγειρικών, άποτελεί μία τροφή πού συνδυάζει, λένε, τή νοστιμιά με τήν άπλότητα. Όντας έθνικό γαλλικό άγαθό, τό μπιφτέκι άκολουθεί τή διατίμηση τών πατριωτικών άξιών : τίς άνελκύει σέ περίοδο πολέμου,

είναι ή ίδια ή σάρκα τού γάλλου μαχητή, τό αναπαλλοτριώτο άγαθό πού δέν μπορεί νά πέσει στά χέρια τού έχθρου παρά μόνο με προδοσία. Σ' ένα παλιό φίλμ (*Δεύτερο Γραφείο εναντίον Κομμουντατούρας*), ή ύπηρέτρια τού πατριώτη έφημέριου προσφέρει φαγητό στόν γερμανό κατάσκοπο πού είναι μεταμφιεσμένος σέ γάλλο παράνομο : « Ἄ, έσύ είσαι Λωράν ! Θά σου δώσω ένα κομμάτι από τό μπιφτέκι μου ». Κι άργότερα, όταν ό σπιούνος άποκαλύπτεται : « Κι έγώ πού τού έδωσα από τό μπιφτέκι μου ! » Έσχατη κατάχρηση έμπιστοσύνης.